

29-S: UNA MOBILITZACIÓ IMPRESCINDIBLE

La història ens ha ensenyat que les crisis econòmiques no tenen la seva causa ni la seva solució en les regulacions del mercat de treball. En tot cas, la relació és inversa, és el mercat de treball el que acaba reflectint algunes de les conseqüències i efectes de les crisis. Especialment en forma de destrucció d'ocupació i de la seva precarització.

En l'actual crisi, aquesta lliçó de la història recent és encara més evident. Les seves causes - i per tant també les respostes que s'hi escau donar - s'han de buscar en la caiguda en picat dels sectors que van propiciar una "bombolla d'ocupació", en els problemes de liquiditat i finançament de les empreses, en el col·lapse del sistema financer i en la manca de confiança de les empreses i, com a conseqüència de tot plegat, també dels consumidors. Sense oblidar els efectes que la crisi ha provocat en un teixit productiu amb grans debilitats estructurals, però que sorprenentment s'ignoren deliberadament en el moment de dissenyar-ne les estratègies de sortida. Per tant, és necessari determinar, en primer lloc, que no estem davant d'una crisi produïda per la regulació laboral, el que no vol dir que no siguin necessaris canvis en el mercat laboral.

En aquest sentit, no podem passar per alt que la crisi afecta Estats molt diversos, amb regulacions laborals diferents, de la mateixa manera que també cal subratllar que no hi ha hagut canvis substancials en la regulació laboral vigent en els moments d'expansió i, que per això, no sembla lògic pensar que aquesta mateixa regulació laboral sigui ara la causant de la crisi.

L'ESPECIFICITAT DE LA CRISI ESPANYOLA

En relació, però, al major impacte que ha tingut a Espanya en termes de destrucció d'ocupació, que, contra tota lògica, alguns imputen a les disfuncions del mercat de treball, convé recordar que les causes no estan en la regulació legal de les relacions laborals, sinó que són una conseqüència inexorable de l'evolució del model productiu espanyol i el seu mercat de treball en els últims anys. Efectivament, la crisi a Espanya té components específics. A la crisi econòmica internacional se li uneix l'esclat de la bombolla immobiliària i un model productiu basat en sectors molt vulnerables a les conjuntures econòmiques. El nostre model productiu és capaç de generar molta ocupació en moments d'expansió (indústries d'ús de mà d'obra intensiva), però també en destrueix a la mateixa o major velocitat en moments de recessió.

Entre 1995 i 2007 la nostra població activa va créixer en 7,5 milions de persones i l'ocupada en 8 milions. La crisi ha destruït 2 milions de llocs de treball, dels quals prop del 50% han estat a la construcció. Es manté, doncs, un increment de la població ocupada de sis milions de persones en relació a 1995. Però la bombolla d'ocupació generada durant el "boom" ha provocat un increment artificial i accelerat de la població activa que a curt termini és de difícil absorció. No hi ha capacitat de crear ocupació en aquesta quantitat, ni als sectors que històricament han sustentat la creació d'ocupació, ni en els que els haurien de substituir com a motor de l'economia en un nou model productiu.

Per això, quan el 2008 van començar a fer-se evidents els estralls que la fallida del sistema financer internacional generava en el nostre país van posar-se de relleu també bona part de les limitacions del model de creixement i desenvolupament dels darrers anys. Érem conscients que la crisi econòmica en que ens instal·làvem podia tenir diverses lectures, des de l'oportunitat per fer canvis a l'excusa per retallar drets. Malauradament la dinàmica de gestió de la crisi per part dels governants ens ha dut a la segona de les possibilitats. Hem passat d'una primera fase de gestió de la crisi on van primar-se alguns criteris socials –ajudes directes a sectors industrials, plans d'inversió municipal per crear ocupació, subsidi de 420 € per a les persones aturades que exhaureixen la protecció d'atur, etc- a una segona en la que la lògica de la reducció de costos socials i laborals ha impregnat totes les actuacions –pla d'ajust pressupostari, proposta de reforma de la seguretat social, reforma laboral...-.

Ha estat la instal·lació per part del govern en la lògica de la retallada de drets socials i laborals el que contextualitza la convocatòria pel moviment sindical de la vaga general del 29 de setembre. La reforma laboral que es fa sense acord previ amb els agents subjectes de la seva aplicació –empresaris i sindicats- i sense debat social suficient en utilitzar la via del Real Decreto Llei i el tràmit d'urgència parlamentària, representa l'agressió als drets laborals més forta que s'ha realitzat al nostre país en els darrers anys. La reforma laboral s'inscriu en la lògica de que el problema de les empreses per ser competitives rau en els costos laborals. Obvia les enormes limitacions estructurals que dificulten la capacitat d'innovació en processos i producte i d'adaptació als canvis, que tenen la seva clau en la capacitació i coneixement professionals, en l'estabilitat i vinculació laboral al projecte empresarial i en la introducció de mecanismes de flexibilitat interna pactada per adaptar-se als canvis en l'entorn de l'empresa. Aquesta reforma laboral no és la solució al problema de les nostres empreses, sinó que agreujarà els conflictes en el seu sí en augmentar la incertesa i inseguretat dels treballadors i treballadores.

Però més enllà dels continguts estrictes de la reforma laboral que reclamen el rebuig sindical i justifiquen sobradament la vaga general, és l'atac a un model social determinat el que n'emmarca la seva convocatòria. Les polítiques d'ajust pressupostari que afecten les polítiques socials i la despesa i inversió públiques, el qüestionament sistemàtic de la viabilitat del sistema de seguretat social i la reforma laboral, donen cos a la voluntat de desmuntar un model social que en els darrers anys ens volia aproximar a un horitzó d'Estat de Benestar que en el nostre país encara no havia assolit el nivell de desenvolupament dels països del nostre entorn europeu.

L'ESTAT DE BENESTAR DEL SEGLE XXI

La premissa ideològica que s'utilitza és considerar que el cost de mantenir l'Estat del Benestar és una despesa que grava l'activitat econòmica general en retirar diners de circulació a través de la via impositiva, els quals no poden dedicar-se en conseqüència a una inversió productiva que permeti incrementar la taxa de guany d'apropiació privada, que al seu moment es reinvertiria formant un cercle virtuós que alimentaria el creixement econòmic sense límits. Tot i que es sobrer intentar aprofundir en el desmuntatge d'aquest argumentari

ideològic, val la pena recordar que la dinàmica de creixement econòmic de les darreres dècades té la seva base en el creixement de l'economia especulativa més que no pas la productiva; és a dir, el diner, els beneficis s'han generat per l'encadenament d'operacions financeres sense bases reals.

Nosaltres, al contrari, creiem que el cost de l'Estat de Benestar ha de ser considerat com una inversió i no una despesa. Una inversió necessària, precisament, per mantenir els actuals nivells de creixement econòmic i desenvolupament social, a partir de reforçar els elements materials que permeten incorporar al procés productiu la màxima potència creadora de riquesa de les forces productives avui existents. Qualificació, recerca i innovació són els elements motors que fan que l'economia productiva tingui la capacitat de generar la riquesa que es deriva del valor afegit que les persones amb el seu treball aporten als processos de transformació productiva o de prestació de serveis. I aquests elements necessiten unes bases materials per desenvolupar-se, que es deriven necessàriament d'un marc d'Estat de Benestar, els pilars bàsics del qual, educació, salut i protecció social, generen la cohesió social necessària perquè arrelin les inversions productives i es desenvolupin les capacitats, els coneixements i les innovacions tecnològiques en tot el seu potencial.

Es en aquest marc i sota aquesta concepció on és possible formular la possibilitat d'adaptar l'Estat del Benestar al segle XXI. Mantenir l'actual model social comporta necessàriament una reflexió sobre el paper que el sistema fiscal ha de jugar en la nostra societat, com la contribució impositiva de les persones físiques i jurídiques d'una societat basteixen un pressupost suficient per fer unes polítiques públiques que mantinguin uns nivells adequats de cohesió social, alimentin el desenvolupament del coneixement i la innovació i orientin l'activitat productiva en termes d'equilibri i eficiència.

Es en aquest sentit que les reformes a fer en el model d'Estat de Benestar passen més per l'organització de la prestació dels serveis públics, per fer-los més eficients, més adequats a les necessitats canviants d'una societat que viu en el canvi constant, que no per la seva disminució i individualització via desgravació fiscal i mercantilització. Descentralització, participació, autonomia de gestió i avaluació han de ser reformes a un model de prestació de serveis que avui pot no ser prou eficient per donar respostes adequades a les demandes concretes de la diversitat social existent. Però aquestes són reformes contradictòries amb aquelles que plantegen la disminució de la contribució fiscal als nivells mínims necessaris per garantir l'assistència social als més necessitats, mentre la resta amb la disponibilitat generada per la rebaixa impositiva "compren" aquells serveis socials, educació salut, assistència social, que s'hauran mercantilitzat prèviament.

REFORMAR PER RETALLAR DRETS

Clarament, la proposta de reforma laboral que planteja el govern se situa també en una lògica de retallada de drets laborals, que no compartim, però, a més, s'emmarca també en la mateixa lògica del desmantellament de l'actual model d'Estat de Benestar, retallant drets socials mitjançant la mercantilització de la

seva provisió (que necessita per a ser efectiva de la prèvia desvalorització i desqualificació de la seva provisió pública). La reforma laboral conté tres lògiques convergents que afecten als costos, als poders i a les proteccions.

La primera, que facilita i abarateix l'acomiadament a través de la generalització de l'acomiadament per causes objectives de difícil demostració pràctica amb un cost de 20 dies, dels qual 8 poden ser subvencionats pel Fons de Garantia Salarial (FOGASA), deixant un cost indemnitzatori net per l'empresari de 12 dies el que, en bona lògica, serà un incentiu molt gran per acomiadar per un empresari acostumat a fer-ho amb costos de 45 dies per any treballat per tal de no haver de justificar-los documentalment.

La segona, que augmenta el poder de decisió unilateral de l'empresari o empresària, perquè li dona major capacitat de definir les causes objectives per acomiadar, li facilita la modificació de les condicions laborals i la desvinculació salarial dels convenis. Això col·loca al treballador en una situació de major incertesa i inseguretat en el treball que no ajudarà en res a la seva implicació en processos d'innovació; ans al contrari, afavorirà actituds de submissió que en poc o res s'avenen amb les necessitat d'una empresa moderna.

I, finalment, la tercera que disminueix les tuteles jurídiques i sindicals dels drets del treballadors, afeblint la negociació col·lectiva, i introdueix les agències privades de col·locació amb afany de lucre com a mecanisme d'intermediació en el mercat de treball prèvia renúncia expressa a la millora dels serveis públics d'ocupació. Tot plegat, deixa als treballadors amb menors proteccions que tindran com a conseqüència una tendència a l'acceptació de condicions de treball poc adients amb les necessitats de modernització de les nostres empreses.

Aquestes lògiques que orienta la reforma ens portaran a un mercat de treball més precari i més dualitzat. Lluny de ser una reforma que aposti per l'estabilitat laboral com element incentivador per incorporar coneixement i capacitat d'innovació a les empreses, la reforma incrementarà la temporalitat com a forma d'entrada al mercat de treball, així com la rotació en facilitar les possibilitats d'acomiadar. La reforma també introdueix una cultura culpabilitzadora del treballador que exerceix els seus drets, quan introdueix majors cauteles al cobrament de la prestació d'atur o quan regula de forma més estricta els dies d'absentisme com a causa per la rescissió de contracte. Amb aquests ingredients sembla clar que la reforma més enllà de ser inútil per assolir les necessitats de modernitzar les empreses, per fer-les més competitives amb unes relacions laborals que facilitin la incorporació de coneixement, innovació i adaptabilitat, és injusta perquè desequilibra els poders ja desiguals dels subjectes que actuen en l'empresa. A més a més, serà una font de conflicte permanent en el seu dia a dia, ja que la supressió de tuteles, garanties i proteccions augmentarà, sens dubte, les tensions en la gestió de les relacions laborals.

CAP A LA VAGA GENERAL

Així les coses sembla òbvia la necessitat d'organitzar una resposta a aquests plantejaments. Una resposta que posi sobre la taula el rebuig a les polítiques de retallades de drets socials i laborals, que reclami la retirada d'una reforma laboral enormement injusta amb els treballadors i treballadores, a més d'innecessària i inútil i contraproduent per les necessitats de les empreses i la societat.

La vaga general del 29 de setembre és la resposta necessària a aquesta situació, la qual ha de permetre visualitzar el sentiment social majoritari de rebuig a aquestes propostes de reformes per sortir de la crisi i ha de permetre també posar sobre la taula que les coses es poden fer d'una altra manera. És això el que dona sentit a l'enorme treball que estem desenvolupant de manera unitària CCOO i UGT per explicar les raons de la vaga general però també sumar adhesions més enllà dels treballadors i treballadores a les empreses, a les associacions ciutadanes, a les organitzacions veïnals, al món universitari i de la cultura, a les organitzacions no governamentals, a la societat organitzada, perquè, en definitiva, de la resposta massiva de la societat es podrà llegir la voluntat d'entomar el futur del país des de la consolidació i aprofundiment d'un model social determinat.

I certament, després del 29-S s'obre pas el 30 de setembre, l'octubre i la resta de dies d'un calendari que haurem d'encarar amb la força assolida pel seguiment de la vaga. Obrir un espai de negociació amb el govern, un espai que es va trencar fruit de les enormes pressions exercides pels diferents grups d'interessos i en especial dels propis grups financers, que després de ser rescatats amb fons públics del possible esfondrament han exigint aprofundir en les polítiques que estan en les bases teòriques d'un model de creixement que ens ha dut a la crisi que estem vivint, i dels sectors menys dinàmics de l'empresariat representat per la cúpula dirigent de la CEOE.

I obrir pas a la negociació passa per desfer bona part de les agressions imposades per les actuals reformes i polítiques d'ajust pressupostari i recuperar les bases per una negociació global i en profunditat sobre el mercat de treball que necessitem, on el protagonisme s'ha de situar en l'acord d'empresaris i sindicats per gestar un model de negociació col·lectiva que equilibri poders, que restitueixi drets i que situï els elements de flexibilitat interna pactada que primin l'estabilitat i vinculació laboral i la viabilitat de futur de les empreses.

EL 29-S, AMB LA CES PEL MODEL SOCIAL EUROPEU

Però la vaga general pel 29 de setembre també és la concreció en la nostra realitat, de la convocatòria de mobilització que pel mateix dia ha realitzat la Confederació Europea de Sindicats (CES). Aquell dia han de confluïr mobilitzacions de diferents tipus, des de manifestacions, com les previstes a Itàlia, França, Grècia i Portugal, aturades com la del sector públic a Alemanya o la gran marxa que es farà a Brussel·les per exigir un canvi en les polítiques de la UE i exigir que aquestes s'orientin a promoure un creixement econòmic sense retallades de drets laborals i socials, un creixement compromès amb

consolidar i aprofundir el model social europeu que tan útil s'ha mostrat per a les persones i per la pròpia economia.

La CES convoca per deixar clar que hi ha altres polítiques per abordar la crisi econòmica i que les que avui s'orienten des del governs dels diferents països, i des de la pròpia UE trenquen el consens polític que en va impulsar la seva creació i n'ha garantit, fins ara, el seu desenvolupament. Es a dir, al cap i a la fi, pel mateix que el sindicalisme català i espanyol hem convocat aquesta vaga general.

UN PACTE D'ESTAT, LA MILLOR EINA

Per tot plegat, després del 29-S cal recuperar la proposta de Pacte d'Estat per l'economia, la competitivitat i la cohesió social que farà ja quasi dos anys que CCOO vàrem presentar al govern i a la societat. Un pacte que hauria de situar amb claredat quin model social volem i quins compromisos socials estem disposats a assolir col·lectivament. Un pacte que proposi les reformes estructurals necessàries, que no trobem en la continuada demanda de retallades de despesa o de drets, sinó en reformes i propostes de més calatge com són, entre altres, la del Pacte d'Estabilitat i Creixement de la UE, en termes de flexibilització dels seus continguts i terminis de concreció; la de la reconstrucció de l'estructura fiscal de l'Estat, en el sentit de recuperar la suficiència i progressivitat en la recaptació d'impostos; la de la regulació estricta del sector financer que introdueixi controls per a garantir la solvència del sistema, incorpori compromisos amb l'economia productiva i en gravi l'especulativa; l'educativa i universitària, que comprometi recursos públics per a la seva qualitat i en garantitzi l'adequació de l'alumnat a les exigències derivades dels canvis socials; l'energètica, que n'augmenti la independència de l'exterior en la producció i la qualitat del subministrament en la distribució, amb l'objectiu d'esdevenir a curt termini una economia baixa en emissions de carboni; la del desenvolupament de noves infraestructures, que alhora que doten de major competitivitat l'economia, afavoreixen el canvi del model de mobilitat del conjunt de la ciutadania, etc.

Sabem que no serà fàcil reobrir l'espai de negociació. Som conscients que les formacions polítiques es mouen a cop d'enquesta electoral i que en la seva irresponsabilitat totes miren com evoluciona la crisi per tal d'aconseguir els seus objectius de mantenir-se o arribar al poder, el que fa difícilment imaginable que hi hagi voluntat de sacrificar aquests interessos i estratègies de part en benefici de l'interès general. Això no obstant, cal insistir en que per afrontar la crisi, els seus efectes més negatius en termes de destrucció d'ocupació i de teixit productiu, i establir les bases d'un nou patró de creixement que garanteixi major riquesa i el seu repartiment equitatiu, tot garantint la cohesió social, es requereix l'esforç del conjunt de la societat vehiculat a través d'una negociació i compromís sincer en el qual s'impliquin, amb capacitat de lideratge, Govern, partits polítics, patronal i sindicats.

En un Estat fortament descentralitzat com l'espanyol, les CCAA, que en aquests anys han assumit importants competències en tots els ordres, hauran de jugar també un paper actiu. El Govern central haurà de coordinar les

mesures que per la seva banda ja estan adoptant amb les que es puguin acordar en l'àmbit nacional. L'esforç i generositat que demanem seria capital en aquests moments per abordar mesures equilibrades en la lògica de combinar reducció de despeses i recerca de nous ingressos que permetessin combatre el dèficit preservant les polítiques socials

Així les coses, només l'explicitació d'un sentiment social molt majoritari pot fer canviar la situació. En aquest sentit, la vaga general del 29-S esdevé un moment clau de la nostra història recent. Per contra, la no reversió de les mesures regressives, la no obertura de marcs de diàleg i negociació, ens aboca a un horitzó de conflictivitat social important. A les empreses per les dificultats d'aplicació pacífica d'una reforma injusta, i a la societat, per l'afebliment d'uns marcs de cohesió social basats en uns mínims de protecció que garanteixen la convivència en èpoques de crisi.

En qualsevol cas, la responsabilitat sindical rau en ser capaços d'organitzar i gestionar el conflicte sense instal·lar-nos-hi de manera permanent, sinó donant-li sortida en forma d'avenç en drets i garanties pels treballadors i treballadores, en primer lloc i per la ciutadania, en general, després. Aquest és el nostre compromís amb les classes populars del país i cap aquí volem canalitzar tota l'energia de transformació social que, sens dubte, generarà la vaga general del proper 29-S.

Joan Carles Gallego i Herrera
Secretari General de CCOO de Catalunya